

۱۶. عنوان کتاب: امنیت جامعه بنیاد: شرح و نقد نظریه های جدید در باب امنیت جامعه ای و طرح یک الگو

برای ایران امروز

درباره کتاب:

این کتاب به کاوش در باب این مساله می پردازد که ابتدای امنیت (به معنای دفع خطر و تدارک فرصت برای ابراز قابلیت های افراد و گروه های اجتماعی) بر اساس جامعه، تا چه حدی ممکن و میسر است. با فرض این که سهم و وزن جامعه هم به صورت سلبی و هم به صورت ایجابی در تدارک امنیت و رضایت اجتماعی بیشتر می شود به تحقیق و تفحص در باب این پرسش پرداخته ایم که در ایران امروز (منتهی به سال ۱۳۹۵ شمسی) کدامین روند عادی یا برنامه عمدی، شانس جامعه برای تدارک امنیت را ضعیف و نحیف می نماید؟ برای این منظور، ابتدا به تشریح و بررسی انتقادی نظریه های معتبر بین المللی در باب امنیت جامعه ای (Societal Security) پرداخته و در ادامه به تعیین مصداق پرداخته ایم. یعنی با سنجش نظر سه خوشه منتخب از بین مطلعین دانشگاهی، مسئولین انتظامی و عامه مردم، به تحقیق در منبع بروز ناامنی جامعه ای پرداخته ایم. وجه تمایز اصلی این پژوهش ترکیب تفسیر نظری با تحقیق عملی برای ارایه یک الگو است. بدین مضمون که ابتدا در باب ریشه و ساز و کار مفهوم امنیت جامعه بنیاد در جامعه پرداخته و در ادامه زمینه ها و موانع ایفای نقش جامعه برای تدارک امنیت پایدار را به قضاوت خوشه های سه گانه نهاده ایم. با فرض این که تدارک امنیت پایدار، امری فرافردی و فرودولتی است و در بسیاری مواقع، دولت خود به مثابه مانع امنیت جامعه بنیاد عمل می کند بدین نتیجه رسیده ایم که اصلی ترین منبع تهدید امنیت جامعه بنیاد، مساله کلاینتالیسم یا حامی پروری است که موازینی مانند انتخابات و حتی کلیت دموکراسی را بی معنا و مخدوش می نماید. طبق یافته پژوهش، خانواده ایرانی اصلی ترین قربانی روندهای عادی و فساد سیاسی و حامی پروری بنیادی ترین منبع ناامنی جامعه بنیاد است. بر این اساس، گروه های مایوس و مطرود با قطع امید از آهنگ کلی جامعه (از قبیل رشد دانشگاه، برگزاری انتخابات، برنامه های توسعه و امثالهم) اراده می کند و انگیزه می یابد با سایر گروه های ناراضی همدلی کرده، با بهره گیری از دو پدیده زمانه ی معاصر یعنی *تکنولوژی دموکراتیک* مانند رسانه و سلاح از یکسو و اجتماعی کردن هراس از سوی دیگر، کار سترگ ایجاد امنیت را دوباره به دولت محول کند. بنابراین جامعه مطمئن و سرزنده، جامعه ایست که گروه های تشکیل دهنده آن نسبت به سلامت و بقای وجودی خود، و نیز نسبت به تشخیص هویت و حیثیت خود در برابر مخاطران طبیعی و برنامه های تعمدی اطمینان خاطر داشته باشند.

این کتاب از شش بخش تشکیل شده است: بخش اول کلیات روش شناختی پژوهش؛ بخش دوم و سوم پژوهش، ماهیت و بافتار تئوریک دارد که روش مناسب برای تدوین آن، لاجرم تحلیل تفسیری و تأمل در زمینه و نیز صرف و نحو مفهوم برای کشف معنای قابل تأیید آن اختیار شده است. اما در بخش های چهارم و پنجم که تمرکز اصلی روی آسیب شناسی امنیت جامعه ای و ارائه راه های برون رفت از آن هاست، به سیاق پوزیتیویستی و نظرخواهی از سه خوشه ی خبرگان، مسئولان و توده مردم بوده است. پرسش های فنی در مورد نوع و میزان تدارک امنیت جامعه ای، از سه خوشه ی مزبور جمع آوری و تحلیل شده است. دقیقاً ۲۵۰ پرسشنامه - به شرحی که در بخش پنجم آمده است - طراحی و به صاحبان نظر و تجربه و دانش، عرضه شده است. از ۲۵۰ پرسشنامه ی ارسالی، ۱۵۹ پرسشنامه ی بدون اشکال و قابل کنترل واصل گردیده، ۳۳ نفر از خبرگان یا مطلعین آکادمیک، ۸۱ نفر از شهروندان عادی و ۴۵ نفر از مسئولان تصمیم گیر (جمعاً ۱۵۹ نفر) به پرسش های این پژوهش پاسخ داده و وزن مؤلفه های گوناگون در تخفیف و تأمین امنیت

جامعه‌ای را خاطرنشان ساختند. طبعاً، این جامعه‌ی آماری محدود را نمی‌توان به کل جامعه‌ی ایران امروز بسط داد. اما روایی این روش، بدین استدلال قابل اتکا است که اولاً ۸۱ نفر از شهروندان عادی که مورد پرسش بوده‌اند از مناطق مختلف شهر تهران (مجتمع‌های مسکونی واقع در شهرک شهید محلاتی، امیرآباد تهران و دولت‌آباد شهر ری در منطقه‌ی بیست تهران) انتخاب شده‌اند و امید است که این خوشه بتواند دیدگاه و ارزیابی متوازی را عرضه بدارد. ثانیاً افرادی که از آن‌ها به عنوان مطلعین متخصص نام برده‌ایم و تعدادشان به عدد ۳۳ می‌رسد، جمعی از استادان و محققان مایل اجتماعی است که با همکاری انجمن جامعه‌شناسی ایران تهیه شده است و از مجموع ۶۵ پرسشنامه‌ی ارسالی، ۳۳ نفر از آن‌ها به پرسشنامه‌ی ما پاسخ‌های بی‌خدشه داده‌اند. مسئولان تصمیم‌گیر هم به کسانی اطلاق می‌شود که در مقوله‌ی امنیت جامعه، صاحب تجربه هستند. برای اخذ نظر این خوشه‌ی ارزشمند، به سه دانشگاه نیروی انتظامی، دانشگاه عالی دفاع ملی (داعا) و نیز دانشگاه علوم و فنون فارابی - که مجموعه‌ای از مسئولان ارشد، مشغول تحصیل و تحقیق هستند - مراجعه و در فضایی کاملاً علمی، آرام و قابل کنترل به توزیع پرسشنامه و اخذ پاسخ مبادرت گردیده است. این موارد را از آن رو قابل ذکر دیده‌ام که امروزه متأسفانه تحقیق پرسشنامه‌ای، بعضاً مسیر درستی را طی نمی‌کند و پاسخ‌دهندگانی غیر متخصص، در فضایی کاملاً اضطراری به تکمیل پرسشنامه می‌پردازند و متأسفانه همان پرسشنامه‌ها مبنای تحلیل، واقع می‌شوند.